

USTAWA

z dnia 24 lutego 1989 r.

**o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin
oraz o zmianie ustawy o podatku rolnym.**

Art. 1. W ustawie z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 268, z 1984 r. Nr 52, poz. 269, z 1986 r. Nr 42, poz. 202 i z 1988 r. Nr 19, poz. 132) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 pkt 4—8 otrzymują brzmienie:

„4) gospodarstwo rolne — rozumie się będące własnością lub znajdujące się w posiadaniu tej samej osoby nieruchomości rolne, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą, obejmującą grunty rolne i leśne wraz z budynkami, urządzeniami i inwentarzem oraz prawami i obowiązkami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa, gdy powierzchnia użytków rolnych tego gospodarstwa przekracza 1 ha;

5) dział specjalny — rozumie się uprawy i hodowle podlegające opodatkowaniu podatkiem rolnym od dochodów z działów specjalnych produkcji rolnej; do działu specjalnego stosuje się odpowiednio przepisy ustawy dotyczące gospodarstwa rolnego;

6) przekazanie gospodarstwa rolnego — rozumie się przeniesienie posiadania, a jeżeli rolnik jest właścicielem, także własności gospodarstwa:

a) nieodpłatnie następcy,

b) nieodpłatnie lub w drodze sprzedaży innej osobie fizycznej albo prawnej, jeżeli rolnik nie ma następcy lub gdy następca nie spełnia warunków do przejęcia gospodarstwa albo odmawia jego przejęcia, a także gdy następca został uznany przez sąd za niegodnego przejęcia gospodarstwa;

7) przekazanie gospodarstwa rolnego Państwu — rozumie się nieodpłatne przekazanie na rzecz Państwa na wniosek rolnika własności i posiadania tego gospodarstwa;

8) renta — rozumie się rentę inwalidzką i rentę rodzinną.”;

2) w art. 3 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Ubezpieczeniu nie podlegają osoby:

1) będące pracownikami zatrudnionymi w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa wymiaru obowiązującego w danym zawodzie, albo objęte innymi przepisami o ubezpieczeniu społecznym lub o zaopatrzeniu emerytalnym,

2) mające ustalone prawo do emerytury lub renty,

3) użytkujące wyłącznie grunty stanowiące własność związków wyznaniowych.”;

- 3) w art. 9 po wyrazach „przyczyn wypadków przy pracy w gospodarstwie rolnym” dodaje się wyrazy „oraz stosowania środków zapobiegających tym wypadkom”;
- 4) w art. 15:
- a) w ust. 1:
- pkt 3 skreśla się,
 - dotychczasowy pkt 4 otrzymuje oznaczenie pkt 3 i brzmienie:
„3) przekazał gospodarstwo rolne, a w razie przekazania gospodarstwa rolnego następcy, jeżeli wartość przekazywanego gospodarstwa nie uległa obniżeniu w okresie ostatnich 5 lat przed przekazaniem, chyba że obniżenie wartości gospodarstwa nastąpiło z przyczyn niezależnych od rolnika albo obniżenie wartości nastąpiło wskutek wydzielenia z niego działek budowlanych dla dzieci lub wnuków rolnika w ramach odrębnych przepisów.”
- b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:
„3. Emerytura przysługuje ubezpieczonemu również w wypadku sprzedaży gospodarstwa Państwu w drodze umowy lub wyłączenia, o ile spełnia on warunek określony w ust. 1 pkt 2, a do osiągnięcia wieku emerytalnego pozostało mu nie więcej niż 5 lat.”
- c) w ust. 5 powołanie „w ust. 1 pkt 3 i 4” zastępuje się powołaniem „w ust. 1 pkt 3”;
- d) ust. 6 i 7 skreśla się;
- 5) w art. 16:
- a) w ust. 1:
- pkt 3 skreśla się,
 - dotychczasowy pkt 4 otrzymuje oznaczenie pkt 3 i brzmienie:
„3) przekazał gospodarstwo rolne, a w razie przekazania gospodarstwa rolnego następcy, jeżeli wartość przekazywanego gospodarstwa nie uległa obniżeniu w okresie ostatnich 5 lat przed przekazaniem, chyba że obniżenie wartości gospodarstwa nastąpiło z przyczyn niezależnych od rolnika albo obniżenie wartości nastąpiło wskutek wydzielenia z niego działek budowlanych dla dzieci lub wnuków rolnika w ramach odrębnych przepisów.”
- b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:
„3. Renta inwalidzka przysługuje ubezpieczonemu również w wypadku sprzedaży gospodarstwa Państwu w drodze umowy lub wyłączenia, o ile spełnia on warunek określony w ust. 1 pkt 1 i prowadził gospodarstwo rolne lub pracował w nim co najmniej rok.”
- c) w ust. 8 powołanie „w ust. 1 pkt 3 i 4” zastępuje się powołaniem „w ust. 1 pkt 3”;
- 6) art. 17 otrzymuje brzmienie:
„Art. 17. 1. Do okresu prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w nim, wymaganych do uzyskania prawa do emerytury lub renty inwalidzkiej, zalicza się okresy:
1) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w nim przed dniem 1 lipca 1977 r., lecz po ukończeniu 16 lat,
- 2) zatrudnienia, równorzędne z okresami zatrudnienia i zaliczalne do okresów zatrudnienia w myśl przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.
2. Okresy, o których mowa w ust. 1 pkt 1, zalicza się do okresu zatrudnienia wymaganego do emerytury lub renty w myśl przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.”;
- 7) w art. 19:
- a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. Emeryturę lub rentę inwalidzką przysługującą rolnikowi i jego małżonkowi zwiększa się, z tytułu średniej rocznej wartości produktów rolnych sprzedanych podmiotom gospodarczym prowadzącym skup tych produktów, o 0,5% wartości sprzedaży.”
- b) ust. 2 skreśla się;
- c) w ust. 5 wyrazy „jednostkom gospodarki uspołecznionej” zastępuje się wyrazami „podmiotom gospodarczym prowadzącym skup tych produktów”;
- 8) w art. 20 skreśla się wyrazy „następcy lub Państwu”;
- 9) po art. 20 dodaje się art. 20a w brzmieniu:
„Art. 20a. 1. Jeżeli rolnik przekazał następcy gospodarstwo rolne, które prowadził lub pracował w nim przez okres co najmniej 30 lat, a w przypadku gdy rolnikiem jest kobieta — 25 lat, i opłacał składki za cały okres podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia tego gospodarstwa i pracy w nim, przysługuje mu emerytura w wysokości 75% kwoty emerytury ustalonej w myśl art. 18—20 po osiągnięciu wieku 60 lat przez mężczyznę lub 55 lat przez kobietę.
2. Emeryturę określoną w ust. 1 zwiększa się o 5% jej zwaloryzowanego wymiaru w każdym roku w przedziale wieku 61—65 lat dla mężczyzn i 56—60 lat dla kobiet.”;
- 10) w art. 22 ust. 1 i 3 otrzymują brzmienie:
„1. Rolnikowi, który nieodpłatnie przekazał gospodarstwo rolne Państwu, zwiększa się emeryturę lub rentę inwalidzką z tytułu wartości przekazanych gruntów, sadów, krzewów owocowych i innych plantacji, lasów oraz budynków o 0,3% łącznej wartości tych składników.”
„3. Zwiększenie określone w ust. 1 nie może przekraczać miesięcznie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce uspołecznionej z roku ubiegłego.”;
- 11) w art. 23 po wyrazach „wypadku przy pracy w gospodarstwie rolnym” dodaje się wyrazy „lub choroby zawodowej”;
- 12) w art. 24, w ust. 2 powołanie „w art. 25—27” zastępuje się powołaniem „w art. 25 i 26”;
- 13) art. 25 otrzymuje brzmienie:
„Art. 25. Dzieci własne, dzieci drugiego małżonka, dzieci przysposobione, wnuki, rodzeństwo i dzieci przyjęte na wychowanie i utrzymanie przed osiągnięciem pełnoletności mają pra-

wo do renty rodzinnej, jeżeli spełniają warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej w myśl przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.”;

14) w art. 26 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Renta rodzinna przysługuje wdowie po emerycie lub renciście albo po ubezpieczonym, jeżeli:

- 1) w chwili śmierci męża osiągnęła wiek 50 lat lub była inwalidką I lub II grupy albo III grupy, o ile była całkowicie niezdolna do pracy w gospodarstwie rolnym, albo
- 2) wychowuje co najmniej jedno z dzieci, wnuków lub rodzeństwa uprawnione do renty rodzinnej po zmarłym, które nie osiągnęło 16 lat, a jeżeli kształci się w szkole — 18 lat życia, lub jeżeli sprawuje opiekę nad dzieckiem zaliczonym do I lub II grupy inwalidów, uprawnionym do renty rodzinnej.”;

15) art. 27 skreśla się;

16) w art. 35:

- a) w ust. 1 wyraz „inwalidzkiej” skreśla się,
- b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Przepis ust. 1 stosuje się również, z uwzględnieniem ust. 3, w razie zbiegu u jednej osoby prawa do emerytury lub renty określonych w ustawie z prawem do świadczeń przewidzianych w odrębnych przepisach o ubezpieczeniu społecznym lub o zaopatrzeniu emerytalnym.”;

c) ust. 4 skreśla się;

17) w art. 37:

a) w ust. 1 wyrazy „rolnik uprawniony do emerytury lub renty” zastępuje się wyrazami „emeryt lub rencista”;

b) po ust. 2 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Przepisu ust. 1 nie stosuje się, jeżeli emeryt lub rencista albo jego małżonek użytkuje grunty wydzierżawione z Państwowego Funduszu Ziemi, a także w razie zawarcia przez emeryta lub rencistę związku małżeńskiego z rolnikiem.”;

18) w art. 38:

a) w ust. 3 wyrazy „następcy lub Państwu” skreśla się,

b) po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, na wniosek terenowego organu administracji państwowej stopnia podstawowego, wypłata emerytury lub renty może nastąpić również przed przekazaniem gospodarstwa rolnego następcy, jednakże przez okres nie dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli następca pracuje już w tym gospodarstwie rolnym.”;

19) w art. 42 ust. 4 i 5 otrzymują brzmienie:

„4. Ze środków Funduszu pokrywa się:

- 1) wydatki na świadczenia pieniężne przewidziane w ustawie oraz należne od Zakładu odsetki za opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczeń lub ich wypłacie,
- 2) koszty bieżącej działalności, o których mowa w art. 27 pkt 2 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 42, poz. 202 i z

1989 r. Nr 6, poz. 35), w wysokości proporcjonalnej do liczby świadczeń finansowanych z Funduszu,

3) wydatki związane z inicjowaniem i wspieraniem działalności, o której mowa w art. 11 ust. 2 ustawy wymienionej w pkt 2, na rzecz rolników indywidualnych, po uprzedniej akceptacji Naczelnej Rady Nadzorczej,

4) koszty prowizji dla Banku Gospodarki Żywnościowej za ewidencję sprzedaży produktów rolnych sprzedanych podmiotom gospodarczym prowadzącym skup tych produktów.

5. Wydatki, o których mowa w ust. 4, powinny być pokryte w jednej trzeciej ze składek na ubezpieczenie społeczne rolników, opłacanych przez rolników.”;

20) w art. 43:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Składkę na ubezpieczenie społeczne ustala się rocznie:

- 1) od każdego ubezpieczonego,
- 2) z każdego hektara przeliczeniowego,
- 3) od dochodu szacunkowego z działów specjalnych.”;

b) ust. 2 skreśla się,

c) w ust. 3 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) określa szczegółowe zasady i tryb corocznego ustalania wysokości składek, wymierzania i ich pobierania na pokrycie jednej trzeciej wydatków.”;

21) w art. 46 wyrazy „zasady i tryb wymierzania oraz pobierania składek na ubezpieczenie społeczne rolników” skreśla się;

22) w art. 48:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Następcą rolnika może być zstępny lub przysposobiony, jeżeli pracował w gospodarstwie rolnym co najmniej 5 lat.”;

b) ust. 2 skreśla się,

c) w ust. 3 powołanie „w ust. 1 i 2” zastępuje się powołaniem „w ust. 1”;

23) po art. 48 dodaje się art. 48a w brzmieniu:

„Art. 48a. 1. Następca może być uznany przez sąd za niegodnego przejęcia gospodarstwa rolnego, jeżeli:

- 1) postępuje względem rolnika uporczywie w sposób sprzeczny z zasadami współżycia społecznego,
- 2) dopuścił się względem rolnika albo jednej z najbliższych mu osób umyślnego przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności albo rażącej obrazy czci,
- 3) uporczywie nie dopełnia względem rolnika obowiązków rodzinnych.

2. Uznania następcy za niegodnego może żądać rolnik zamierzający przekazać gospodarstwo rolne. Z powództwem takim może wystąpić nie wcześniej jak na dwa lata przed osiągnięciem wieku emerytalnego. Ograniczenie to nie dotyczy rolników, o których mowa w art. 16 ust. 1 pkt 1.”;

- 24) w art. 49:
- w ust. 1 wyraz „tylko” skreśla się,
 - ust. 2 skreśla się,
 - w ust. 3 po wyrazach „może być przekazane” dodaje się wyraz „również” oraz wyrazy „jeżeli wpłynie to na poprawę struktury obszarowej” skreśla się;
- 25) w art. 51 po wyrazach „jego przejęcia” dodaje się wyrazy „a także gdy następca został uznany przez sąd za niegodnego przejęcia gospodarstwa”;
- 26) art. 55 skreśla się;
- 27) w art. 57 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
- „2. Z gospodarstwa rolnego przekazanego następcy rolnik może wyłączyć i zachować na własność działkę gruntu, na której jest wzniesiony budynek mieszkalny, jeżeli następca wyrazi na to zgodę.”;
- 28) w art. 59 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
- „1. Przekazanie gospodarstwa rolnego następcy, innej osobie fizycznej lub prawnej oraz sprzedaż następuje w drodze umowy zawartej w formie aktu notarialnego.”;
- 29) w art. 60 w ust. 1 wyrazy „następcy lub Państwu” skreśla się;
- 30) w art. 61:
- pkt 4 otrzymuje brzmienie:
„4) zasady i tryb ewidencji sprzedanych produktów rolnych,”;
 - dodaje się pkt 5 w brzmieniu:
„5) zasady i tryb określania wypadków, w jakich nastąpiło obniżenie wartości gospodarstwa przekazywanego następcy z przyczyn niezależnych od rolnika.”;
- 31) art. 65, 71 i 73 skreśla się.

Art. 2. 1. Osoby prowadzące w dniu 31 grudnia 1988 r. gospodarstwo rolne o powierzchni do 1 ha włącznie użytków rolnych i nie podlegające innym przepisom o zaopatrzeniu emerytalnym lub o ubezpieczeniu społecznym mogą dobrowolnie kontynuować ubezpieczenie, jeżeli wystąpią z wnioskiem w tym zakresie do dnia 31 grudnia 1989 r. Do osób kontynuujących ubezpieczenie stosuje się przepisy ustawy dotyczące rolników.

2. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa szczegółowe zasady i tryb obejmowania ubezpieczeniem oraz ewidencji i poświadczania okresów ubezpieczenia.

Art. 3. 1. Osobom, które w okresie pobierania emerytury lub renty na podstawie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym lub o ubezpieczeniu społecznym podlegały ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia gospodarstw rolnych, do pobieranych świadczeń przysługuje dodatek w wysokości po 0,5% podstawy wymiaru za każdy rok podlegania temu ubezpieczeniu.

2. Osobom, które do dnia wejścia w życie ustawy podlegały podwójnemu ubezpieczeniu z tytułu prowadzenia gospodarstwa rolnego i równoczesnego wykonywania zatrudnienia lub innej działalności — w razie nabycia prawa do emerytury lub renty na podstawie innych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym lub o ubezpieczeniu

społecznym, przysługuje dodatek, o którym mowa w ust. 1, za każdy rok podwójnego ubezpieczenia.

3. Przyznanie dodatku w myśl ust. 1 lub 2 może powodować przekroczenie górnej granicy wysokości świadczenia określonej w przepisach, na podstawie których świadczenie zostało przyznane.

Art. 4. 1. Osoby mające przed dniem 1 stycznia 1989 r. ustalone prawo do emerytury lub renty za przekazane gospodarstwo rolne oraz do innych świadczeń o charakterze emerytalnym i rentowym zachowują prawo do pobierania tych świadczeń na zasadach dotychczasowych.

2. Na zasadach dotychczasowych wypłaca się również emerytury lub renty osobom, o których mowa w art. 2 i 3, jeżeli przekażą gospodarstwa rolne do dnia 31 grudnia 1989 r.

Art. 5. Wnioski osób, które na podstawie przepisów dotychczasowych nie odpowiadały warunkom wymaganym do przyznania emerytury lub renty, podlegają na ich żądanie ponownemu rozpatrzeniu, jeżeli osoby te odpowiadają warunkom do uzyskania świadczeń obowiązującym od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 6. Właścicielom budynków znajdujących się na działce gruntu, która wchodziła w skład gospodarstwa rolnego przekazanego Państwu na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1983 r., przysługuje nieodpłatnie na własność działka gruntu, na której te budynki zostały wzniesione. Z własnością wyłączoną nieruchomości jest związana służebność gruntowa w zakresie niezbędnym do korzystania z niej. O przeniesieniu własności działki, jej wielkości oraz o ustanowieniu służebności orzeka terenowy organ administracji państwowej o właściwości szczególnej stopnia podstawowego.

Art. 7. Pozostałe do realizacji raty podwyżek emerytur i rent, określone przepisami wydanymi na podstawie upoważnienia przewidzianego w art. 47 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 268, z 1984 r. Nr 52, poz. 269, z 1986 r. Nr 42, poz. 202 i z 1988 r. Nr 19, poz. 132), realizuje się jednorazowo od dnia 1 marca 1989 r.

Art. 8. W ustawie z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (Dz. U. Nr 52, poz. 268, z 1986 r. Nr 46, poz. 225, z 1988 r. Nr 1, poz. 1 oraz z 1989 r. Nr 7, poz. 45) w art. 1 w ust. 2 wyrazy „0,5 ha” zastępuje się wyrazami „1 ha”.

Art. 9. Minister Pracy i Polityki Socjalnej ogłosi w Dzienniku Ustaw jednolity tekst ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin, z uwzględnieniem zmian wynikających z przepisów ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu i z zastosowaniem ciągłej numeracji rozdziałów, artykułów, ustępów i punktów.

Art. 10. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1989 r., z wyjątkiem art. 1 pkt 9 i art. 8, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1990 r.

Przewodniczący Rady Państwa: w z. K. Barcikowski
Sekretarz Rady Państwa: Z. Surowiec